

Rynek Ziemniaka 2022r.- produkcja nasienna

Dr Tadeusz Oleksiak

Zakład Bioenergetyki Analiz Jakości i Nasiennictwa

Według danych Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa (GIORiN), do kwalifikacji polowej w 2022 r. zgłoszono 228 plantacji nasiennych ziemniaków (w 2021 r. – 2265) o łącznej powierzchni 5900 ha. Oznacza to, że powierzchnia reprodukcji sadzeniaków zmniejszyła się o 12,3% w porównaniu z rokiem poprzednim. Zmniejszyła się także średnia wielkość plantacji nasiennych ziemniaków i wynosiła ona 2,91 ha. Udział plantacji nasiennych w całkowitej powierzchni uprawy ziemniaków zmniejszył się do 2,57%. Zmniejszył się też udział sadzeniaków kwalifikowanych w zużyciu sadzeniaków ogółem. Po dwóch latach wzrostu, w bieżącym (2022) roku odnotowano znaczący 7% spadek udziału kwalifikowanego materiału siewnego sadzeniaków w produkcji.

W 2023 należy oczekiwać wzrostu cen kwalifikowanego materiału nasiennego ziemniaków. W następstwie zmniejszenia powierzchni uprawy sadzeniaków podaż sadzeniaków będzie mniejsza niż w bieżącym roku. Czynnikiem stymulującym wzrost cen będą też wysokie ceny ziemniaków konsumpcyjnych i drastyczny wzrost cen środków produkcji.

W produkcji sadzeniaków dominują rejony charakteryzujące się bardziej korzystnymi warunkami przyrodniczymi i mniejszym zagrożeniem chorobami wirusowymi. Zdecydowana większość plantacji nasiennych zlokalizowana jest w województwach położonych na północy kraju. Województwa w których koncentruje się produkcja nasienna ziemniaków to: zachodniopomorskie, pomorskie, kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie, łódzkie i wielkopolskie. Łączny udział tych województw w produkcji sadzeniaków wynosi 95,0%.

Krajowy Rejestr został uzupełniony o 3 nowe odmiany skrobiow, średniowczesn odmianę Karat z Pomorsko-Mazurskiej Hodowli Ziemniaka i 2 jadalne odmiany z Hodowli Ziemniaka Zamarte, bardzo wczesną Lenkę i średnio wczesną Meluzynę, zarejestrowano również 3 odmiany regionalne Atol Ceza i Dalia

Systematycznie, maleje udział w produkcji sadzeniaków krajowych odmian na rynku (38,0% w 2012 r., w 2020 r., 20,9%, 2021r -18,5%). W 2022r. w produkcji nasiennej, było 59 odmian z polskich hodowli, głównie z grupy bardzo wczesnych i średniowczesnych jadalnych

oraz skrobiowych średniowczesnych i późnych. Uprawiano je na 18,6% ogólnej powierzchni uprawy na cele nasienne.

Ekspansja odmian zagranicznych przybrała na sile po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Od tego czasu w Polsce mogą być uprawiane i reprodukowane odmiany z Katalogu Europejskiego (CCA), który zawiera odmiany ziemniaków wpisane do rejestrów poszczególnych państw członkowskich. Udział odmian z CCA wzrasta, w 2022 r. stanowiły one 57,1% produkcji nasiennej w Polsce, czyli więcej niż rok wcześniej (55,7%). Walory jakościowe, jak też lepsze dostosowanie do miejscowych warunków przyrodniczych uzasadniają przynajmniej częściowe odzyskiwanie rynku przez odmiany polskich hodowli. Strategia odzyskiwania rynku powinna dotyczyć zwłaszcza odmian jadalnych do bezpośredniego spożycia.

W Krajowym Rejestrze, czyli w urzędowym wykazie odmian, których materiał siewny może być wytwarzany i może znajdować się w obrocie w Polsce, jak i na obszarze Unii Europejskiej, wciąż przeważają odmiany z polskich firm hodowlanych; 62 z 92 zarejestrowanych, czyli 70,7%.

Mimo tendencji spadkowej, podobnie jak w przodujących w produkcji ziemniaków zachodnioeuropejskich krajach UE, w Polsce reprodukowana jest duża liczba odmian. W 2022r. w produkcji nasiennej znajdowało się 170 odmian. Zmniejszenie liczby uprawianych odmian spowodowało zwiększenie, mierzonego udziałem dziesięciu czołowych odmian w reprodukcji, wskaźnika koncentracji. W 2022 wynosił on 38,8% (2021 36,3%). (2020 34,5%).

Tabela 1

Produkcja i obrót sadzoniakami kwalifikowanymi

Wyszczególnienie	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22*
Powierzchnia uprawy objęta kwalifikacją polową (tys. ha)	5,64	6,00	6,13	6,78	7,55	6,73	5,90
Liczba zgłoszonych plantacji	2153	2106	2030	2260	2399	2265	2028
Udział plantacji zgłoszonych do kwalifikacji w ogólnej powierzchni uprawy ziemniaków (%)	1,81	1,82	1,94	2,15	3,25	2,78	2,57
Produkcja sadzoniaków kwalifikowanych (tys. ton *)	119,6	146,8	139,3	137,3	141,1	179,3	127,5
Zakup z państw trzecich (tys. ton)	32,7	18,2	21,5	17,5	35,2	22,6	19,5
Sprzedaż na cele siewne	134,0	140,5	135,8	130,9	151,6	173,5	122,9
Zużycie sadzoniaków ogółem (tys. ton)	702	749	773	705	557	581	564
Udział sadzoniaków kwalifikowanych w zużyciu ogółem (%)	19,2	19,6	18,8	18,6	27,2	29,9	22,0

* szacunki własne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GIORiN (Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa).

Tabela 2

Udział odmian ziemniaków w powierzchni plantacji nasiennych (w %)

Nazwa odmiany	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Jadalne bardzo wczesne i wczesne							
Bellarosa	1,5	1,9	1,8	1,3	1,4	1,6	1,9
Gala	1,0	1,8	2,2	2,0	2,8	2,1	1,7
Innovator	9,1	10,3	12,0	10,7	9,0	11,4	9,5
Lady Claire	2,7	2,4	2,7	2,9	2,4	1,8	2,0
Lady Rosetta (chipsy)	3,0	3,0	3,0	2,7	2,3	2,2	2,3
Lilly	1,6	1,5	1,4	1,4	1,8	1,9	1,9
Lord	3,0	2,6	1,9	1,5	1,4	1,3	1,2
Ludmilla	1,5	1,4	1,5	1,4	1,6	2,0	3,3
Queen Anne				0,4	0,6	1,3	1,9
Riviera	1,4	1,3	1,4	1,5	1,8	2,3	3,1
Vineta	7,6	6,4	6,0	5,6	5,6	5,2	5,5
Colomba	0,5	1,6	1,6	1,7	2,6	2,8	1,1
Brooke			0,7	1,0	1,3	1,2	2,5

Catania	0,3	0,4	0,5	0,6	0,5	3,9	
Jadalne średniowczesne							
Tajfun	2,7	1,2	1,8	1,5	1,5	0,8	1,3
Fontane	0,9	0,9	1,4	1,4	2,2	2,3	3,5
Hermes (chipsy)	2,5	2,8	3,2	1,5	2,8	3,0	2,6
Jurek				0,4	0,7	1,1	1,3
Omega	1,2	1,60	1,6	1,4	1,9	2,3	2,6
VR 808	1,5	1,4	2,5	5,6	0,8	1,6	2,3
Pirol			0,5	0,8	1,3	1,2	1,4
Jadalne średniopóźne							
Markies	1,1	1,5	1,4	1,9	1,8	1,9	2,1
Skrobiowe średniowczesne średniopóźne							
Boryna	0,6	1,1	1,0	0,9	1,1	1,1	1,1
Eurostarch				0,9	0,8	1,2	1,2
Jubilat	1,6	1,6	1,9	1,4	1,5	1,7	1,7
Kuba	1,0	1,0	1,1	1,2	1,1	1,1	1,1
Verdi	3,4	3,2	2,9	3,1	2,2	2,5	2,5
Zuzanna	2,5	1,9	1,4	2,1	2,1	2,2	2,2
Skrobiowe późne							
Rudawa	0,4	0,7	1,0	1,1	1,4	0,7	0,4
Skawa	2,7	3,2	2,7	3,1	2,1	1,8	1,7

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GIORiN.

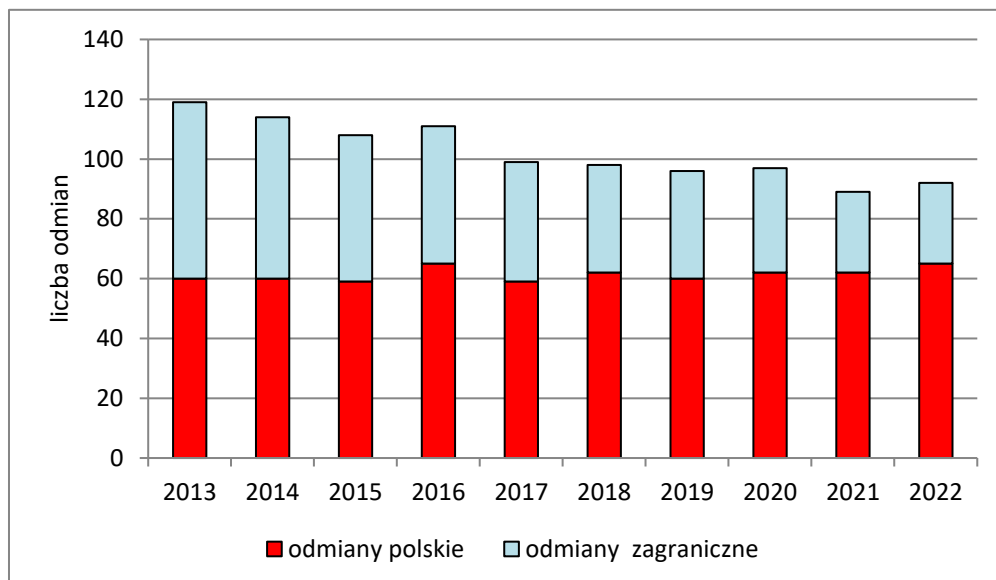
Tabela 3

Udział i znaczenie odmian ziemniaków w ofercie rynkowej sadzeniaków kwalifikowanych w roku gospodarczym 2019/20

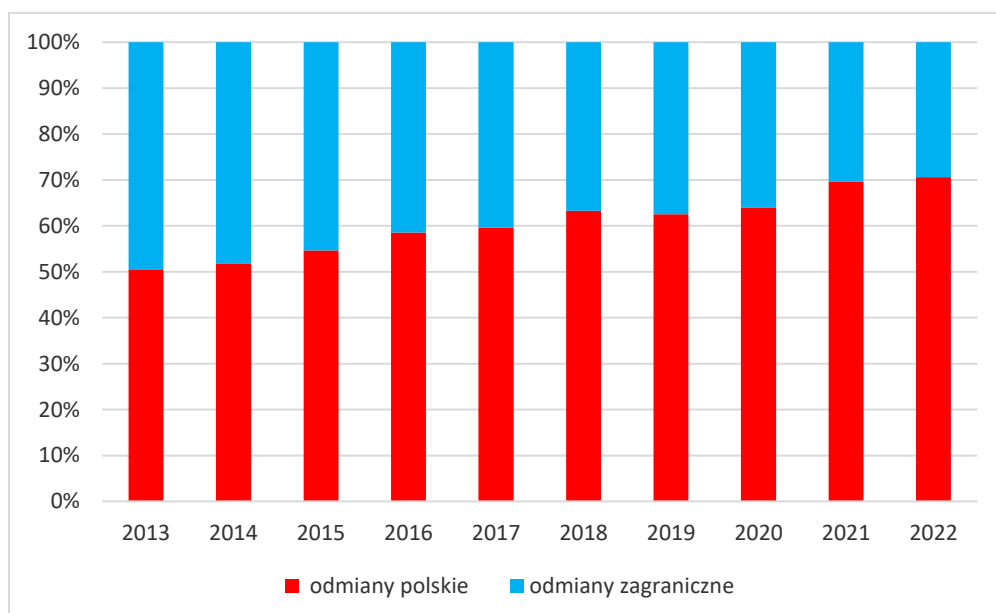
Grupa odmian	Jadalne	Skrobiowe
Dominujące – o względnie ustabilizowanej pozycji i udziale rynku powyżej 2%	Brooke, Catania, Denar, Fontane, Hermes, Innovator, Lady Rosetta, Ludmilla, Markies, Omega, Riviera, Vineta,	Skawa, Verdi,
Perspektywiczne – o rosnącej powierzchni reprodukcji i udziale rynku powyżej 1%	Brooke, Jurek, Colomba, Lilly, Queen Anne, Pirol, Ranomi,	Eurostarch,
Zajmujące znaczącą pozycję o udziale w rynku od 1 do 2%	Bellarosa, Lady Claire, Lord, VR 808	Albatros, Jubilat, Zuzanna,
Względnie niewysoki udział w rynku – od 0,5 do 1%	Corinna, Excellency, Ignacy, Orwell, Red Sonia, Smiths Comet, Soraya, Taurus,	Amarant, Boryna, Euroresa, Kaszub,

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GIORiN.

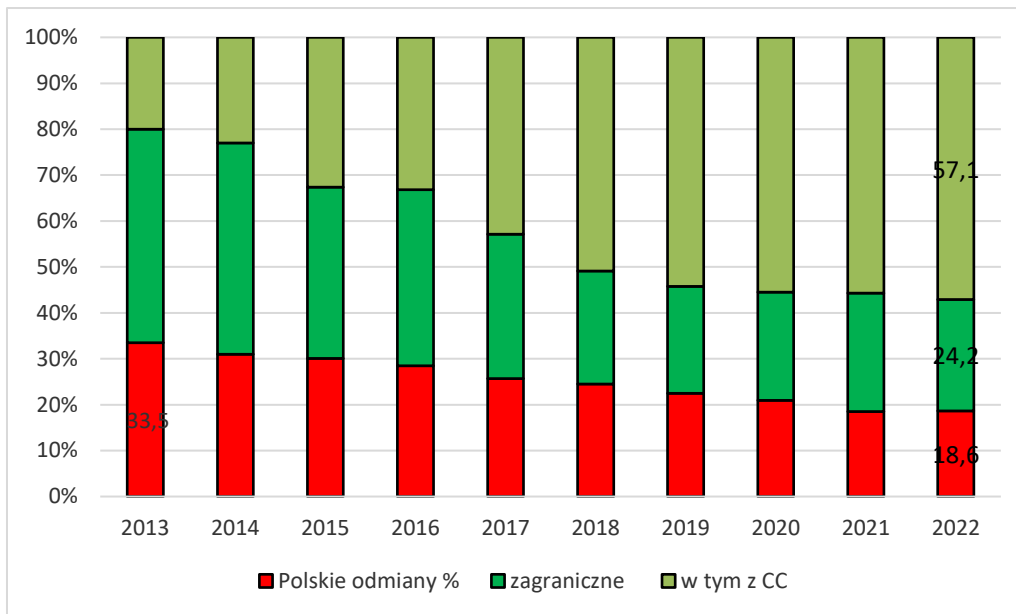
A.

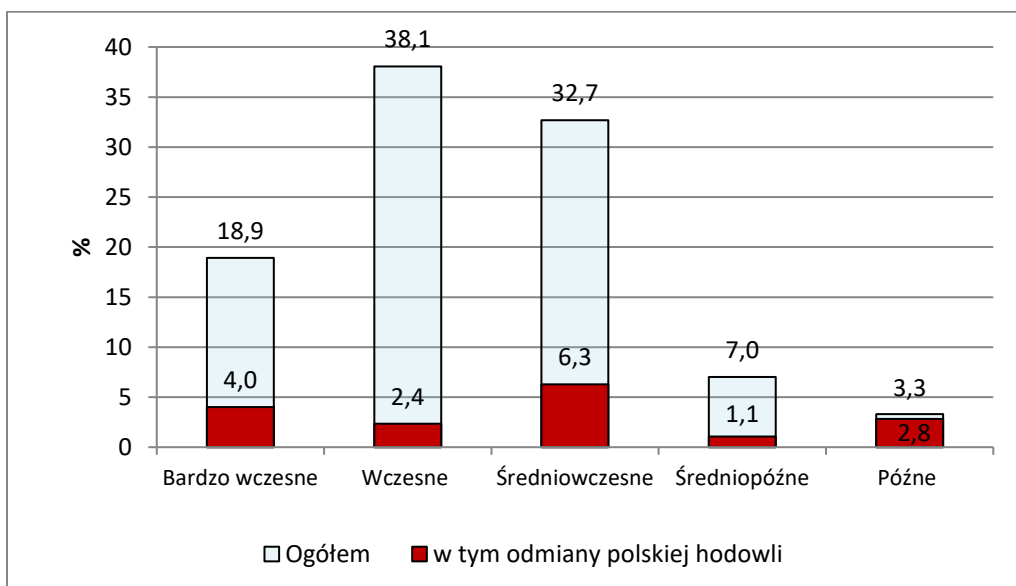
B.

Rys. 1 Odmiany ziemniaka w Krajowym Rejestrze /2022/ A - Liczba odmian, B - struktura

Rys. 2 Struktura produkcji nasiennej sadzeniaków

Rysunek 3 Struktura produkcji sadzeniaków wg grup wczesności w 2022 roku